

Laulu raikuu kesäillassa, kun Säpin sisarukset Olga Hilonen (vas.), Lempi Roiha ja Sylvi Rautio kaivavat lauluvihkot esille.

SAMPSA OINAALA Kuvat TOMMI TAIPALE

Kesäkyläläiset

Valtimolta on 1960-luvun jälkeen muuttanut pois tuhansia ihmisiä.
Kerran kesässä he kaikki palaavat takaisin.
Niin tekevät myös Säpin sisarukset.

Kesällä Rasimäen kylä herää henkiin. Silloin melkein kaikki pihat niitetään

EDELLEISELTÄ AUKEAMALTA

Vanha valurautapata toimittaa grillin virkaa. Olga Hilonen kohentaa tulta.

Heinäkuun ilta tummenee hitaasti. Lämpimässä ilmassa kaikuu jostain kaukaa koiran haukku. Maisema lepää, tuuli on työntynyt.

Harjulan talon piha on suurimman osan vuodesta hiljainen. Nyt se on täynnä elämää. Nurmi on leikattu ja ovenpielessä on kukkaruokku. Savu kiemurtelee taivaalla. Vanhaan valurautapataan tehdyssä grillissä tirisee iltapala.

Säpin sisarusten tie on vienyt kauas lapsuudenkodista Valtimon Rasimäeltä. **Olga Hilonen**, 77, asuu Joensuuissa ja **Sylvi Rautio**, 75, Oulussa. Nuorimmainen **Lempi Roiha**, 66, on lennähtänyt Keski-Ruotsiin, Hallstahammariin asti.

Mutta nyt he ovat yhdessä. Se on aikaa, jota odotetaan koko pitkän talven ajan.

– Sitä vaan ajattelee, että voi kun tulisi jo kesä, Olga kuvailee.

Tie vei kauas

Rasimäen kylä raivattiin asumattomaan korpeen sotien jälkeen. Monet raivaajat tulivat luovutetusta Karjalasta. Säpin sisaruksetkin ovat syntyneet Suojärvellä, Laatokan itäpuolella. Lapsuudessaan he puhuivat karjalaa.

Evakossa perhe joutui kiertämään pitkin Suomea vuosikausia, kunnes löytyi oma paikka, jossa elämän rakentaminen piti

aloittaa alusta. Isä ja äiti kaatoivat justeerilla puita taloa varten. Pellot raivattiin kannokkoon.

Kylän kukoistus ei kestänyt pitkään. Suuret lapsikatraat alkoivat koulun jälkeen etsiä paikkaansa ja monen tie vei kauas. Niin kävi myös Harjulan tilan jälkikasvulle.

– Ensin menin Kouvolaan. Lähdin lomareissulle Ruotsiin ja sain heti ompelutehtaasta töitä. Siellä sai viikossa saman, minkä tienasin Kouvossa tarjoilijana kuukaudessa. Ajattelin, että nyt minusta tulee miljonääri. Ei ole vielä tähän mennessä tullut, Lempi Roiha muistelee.

Lempi lähti vuonna 1962, Sylvi oli muuttanut pois jo 58. Olga pysyi kotimaisemissa kyläkauppiaana vuoteen 1968, kunnes kauppa paloi maan tasalle ja isä kuoli. Sitten hänkin lähti.

Kauas hajaantuivat myös heidän veljensä. Yksi on Porissa, toinen Helsingissä ja kolmas Ruotsissa.

ja moniin ilmestyy Ruotsin rekisterikilvin varustettu matkailuauto.

Sähköttömässä tuvassa iltakahvi keitetään puuhellalla. Lempi Roiha kaataa kahvia, Sylvi Rautio hakee vehnäästä pöytään.

Tila jäi tyhjilleen 1970-luvulla, kun perheen äitikin muutti pois. Hyvin rakennettu talo on kuitenkin pysynyt kunnossa. Tulevaisuuden turvana on uusi peltikatto. Siihen on sipaistu tuoretta maalia.

Pellotkin ovat yhä avoimet. Niiden yli avautuu kaunis kulttuurimaisema hevosineen ja heinäseipäineen. Aluksi naapuri piti pelloilla lampaita. Nyt peltoja niitetään keran kesässä EU:n maisematuella.

Samoin kävi koko Rasimäen kylälle. Talvisin on hiljaista, mutta talot ja pellot ovat edelleen olemassa. Ja kesällä kylä herää henkiin. Silloin melkein kaikki pihat niitetään ja moniin ilmestyy Ruotsin rekisterikilvin varustettu matkailuauto.

Silloin Rasimäki on hetken aikaa se sama vanha kylä, josta lapset vuosikymmeniä sitten lähtivät maailmalle.

Rakas lapsuudenkoti

Harjula on Säpin sisaruksille rakas. Joinakin vuosina siellä vietetyt sydänkesän viikot

ovat ainoa hetki, jolloin hajallaan asuvat sukulaiset tapaavat toisensa.

– Meille mamma sanoi, että olkaa yhdessä kaikki kesät. Me ollaan oltu. Ja tätä paikkaa ei ole jaettu eikä myyty, Olga myhäilee tyytyväisenä.

Lempin poika on jo ruotsalaistunut. Silti hän viettää kesä Valtimolla, kuten muidenkin sisarusten jälkikasvu.

– Ensi kesänä tänne on luvannut tulla koko suku. Silloin meitä on yli 50, Lempi kertoo.

Karjalaisuuden perintönä Säpin sisaruksille on jäänyt ortodoksinen uskonto. Ruotsissa ortodoksikirkkoja on koko maassa vain muutama, joten varsinkin Lempile lapsuuden kylä on usein ainoa paikka, jossa pääsee osallistumaan palvelukseen. Rasimäen tsasounassa on tullut käytyä tänäkin kesänä.

– Palveluksen jälkeen oli kahvitilaisuus. Rauhassa sai jutella, kellään ei ollut kiirettä mihinkään.

Juhlat auringonnouseen

Sukulaisten lisäksi kesällä tavataan lapsuuden ystäviä. Heidät löytää varmimmin Valtimon kesäpäivien markkinoilta, maamiesseuran talon tansseista ja lukuisista kylätapahtumista.

– Tänäpäin osallistuin lehmälottoon. Sielläkin oli paljon koulukavereita, Lempi kertoo.

Lehmälotossa voittaja ratkeaa sen perusteella, mihin ruutuun lehmän kakka laitumella putoaa. Kakkaamista piti odotella tunnin verran, joten kuulumisia ehti vaihtaa hyvin.

Aiemmin naapurikylässä järjestettiin myös heinäseivästyskilpailut. Säpin sisarukset voittivat joka kerta.

– Aina säppiläiset voittaa, ne valittivat. Isä meidät opetti tekemään hyviä seipäitä, Sylvi muistelee.

Vieraita käy melkein joka päivä. Pari vuotta sitten luokkakokouksesta tuli kym-

KÄÄNNÄ

”Mamma sanoi, että olkaa yhdessä kaikki kesät. Me ollaan oltu.”

Vanha hirsisauna lämpeene keskellä sodan jälkeen korpeen raivattua kulttuurimaisemaa.

meniä ihmisiä Harjulaan jatkoille. Silloin juhliittiin auringon nousuun.

– Sytytettiin lyhtyjä ja soitettiin haitaria. Tässä pihalla on tanssittu ja pelattu pelejä. Juhlat on kuin Kabernaumissa, Lempi naurahtaa.

Ei hätäillä ollenkaan

Iltapalan jälkeen keitetään kahvit tuvan puuhellalla. Kahvikutsu kaikuu illassa, kun Lempi helistää ovensuussa vanhaa lehmänkelloa. Vanha hirsinen saunakin lämpeene jo pihan perällä.

– Ihan joka ilta saunotaan ja tehdään vastat, Olga kertoo.

Vaikka juhlia ei olisikaan, ilta vierähtää helposti puolilleöille. Aamulla saa nukkua niin pitkään kuin haluaa. Ovia ei tarvitse lukita yöksi.

– Täällä nukuttaa mukavasti. Aamulla keitetään puurot ja syödään hyvin. Kymmenen maissa otetaan

yöpukuja pois, eikä hätäillä ollenkaan, Sylvi maalaillee.

Jos sattuu sadepäivä, on aikaa lämmittää talon leivinuuni ja haudutella maukkaita uuniruokia. Niiden päälle maistuu pannukakku.

Kiireettömään kesään mahtuu aina myös kunnan työtä. Tänä vuonna on syntynyt saunan taakse komea puupino kuivumaan.

Lempi Roiha ilta-tunnelmassa.

Mennyttä tunnelmaa

Hämärän hetkellä sytytetään tupaan kynttilöitä. Sähköä taloon ei ole asennettu, eikä sitä kukaan kaipaakaan. Kauniisti pidetty talo huokuu menneiden vuosikymmenien tunnelmaa. Kun lauluvihkot kaivetaan esiin, päästään sävelten siivillä lapsuuden Karjalaan.

Siskokset innostuvat muistelemaan karjalan kieltä. Oliko kaappi *rutakka*... *Kaubitana* on takki ja *korman* on tasku... Mies on nuorena *musikka*, sitten *pribatsu* ja lopuksi *starikka*...

Lempin mieleen palautuu lapsuudessa opittu runo: *Tuli syksy/ maa jäätty/ halla pani meidän perunaa./ Ja kun meidän peruna/ oli niin matalaa/ niin hallan täytyi panna polvillaan.*

Kuin huomaamatta kello on hiipinyt yli puolen yön, mutta nauru raikuu tuvassa edelleen.

– Joka kesä oli ikävä tänne, kun kymmenen vuotta hoidin miestäni, enkä päässyt, Sylvi kertoo. *m*